

Høringsinnspill til Strategi for kraftforedlende industri på Agder med kommentarer

Aktør	Tema	Beskrivelse	Fylkeskommune- direktørens kommentar
1 Østre Agder IPR	1.1 Om strategien	Strategiens fokus tilfredsstillende ikke opprinnelig intensjon. Ønsker bredere fokus, inklusive helhetlig bærekraftig industri – trebearbeidende, offshore vind og kompetansebasert industriutvikling.	<p>Fylkeskommune- direktøren har forståelse for ønsket om en bredere industristrategi. Vi registrerer samtidig også at flere av høringsinnspillene er positive til et spisset fokus på kraftforedlende industri.</p> <p>Sett på bakgrunn av tidskritiske faktorer og etableringen av Morrow samt det regionale og nasjonale fokuset på kraftforedlende industri, ble en smalere tilnærming prioritert. Utkastet til strategien ble utarbeidet for å utnytte eksisterende tidsvindu for å posisjonere regionen som attraktiv for ny grønn, fossilfri, sirkulær og bærekraftig kraftforedlende industri – og da ser fylkeskommune- direktøren det som formålstjenlig å ha en spissere strategisk tilnærming enn innspillene i høringen tilsier.</p> <p>Bakgrunnen for valget av fokus var også at det kunne være hensiktsmessig å begynne arbeidet med</p>

			<p>en smalere strategisk tilnærming, heller enn en bred strategi, som så må brytes ned i mindre deler.</p> <p>Strategi for kraftforedlende industri på Agder kan være en plattform for utvidelse av det strategiske perspektivet (ref. grønt industriløft) på et senere tidspunkt.</p> <p>Fylkeskommunedirektøren ser at det er et skille på innspill mellom industrien og det offentlige i dette spørsmålet. Industrien ønsker en spisset strategi (slik den er utformet), mens det offentlige ønsker en bredere strategi.</p>
	1.2 Vertskapsattraktivitet	<p>Strategien er i for liten grad konkretisert på følgende områder:</p> <p>Kvalitet og høy hastighet på ferienett.</p> <p>Gode stamveier og regionale veier.</p> <p>Kollektivtilbud er viktig for regionalt bo- og arbeidsmarked.</p> <p>Tilgang til jernbane og havner. Savner beskrivelse av lufttransport.</p>	<p>Innspillene om fiber og lufttransport er tatt hensyn til i forslag til ny strategi.</p> <p>Konkretiseringen av satsinger innen veier, kollektivtilbud, jernbane, havner og lufttransport vil bli tatt hensyn til i oppfølgingen av industristrategien. Disse områdene er også omhandlet i allerede eksisterende strategier og planer.</p>
	1.3 Areal- og naturforvaltning	<p>Strategien mangler fokus på transformasjon av utbygde areal.</p>	<p>Innspillet er tatt hensyn til i forslag til ny strategi.</p>

	1.4 Areal- og naturforvaltning	Bedre sammenheng mellom pkt 8 i taksonomi og nye store industrielle etableringer.	Innspillene er tatt hensyn til i forslag til ny strategi. Kommende nasjonale styringssignal vil legge føringer for arbeidet med naturrestaurering. Fylkeskommunedirektøren mener at punkt 8 i klima- og miljømålene i EUs taksonomi er ivaretatt så langt det er mulig per i dag gjennom kapittel 5 i strategien.
	1.5 Areal- og naturforvaltning	Tekst som omhandler arealforvaltning under vertskapsattraktivitet, bør flyttes til punkt 5 i strategidokumentet.	Flytting av tekst om arealforvaltning er imøtekommet.
	1.6 Areal- og naturforvaltning	Tilbakeføring av utbyggingsområder til naturmark bør kartlegges – kompenserende tiltak.	Det tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.
	1.7 Kompetanse og ressurstilgjengelighet	Strategien bør være tydeligere på hvordan man kan skaffe tilgang på og rekruttere arbeidskraft – bør være et offentlig/privat samarbeid.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	1.8 Vertskapsattraktivitet	Agder fylkeskommune må utvikle kompetanse vedrørende internasjonale industrietableringer og samarbeid med kommunene.	Det skal ivaretas gjennom Invest in Agder-funksjonen – og hvor tett samarbeid med kommunene er avgjørende. Dette er også et tema for gjennomføringen av strategien.
2 Eyde- klyngen	2.1 Om strategien	Strategiutkastet har for ensidig fokus på etablering av ny industri. Nytt forslag: “Agder skal være en attraktiv region for etablering ‘ <u>og videreutvikling</u> ’ av grønn fossilfri...”	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.

	2.2 Kraft og kraftnett	Agder må legge til rette for økt kraftproduksjon innenfor bærekraftige rammer i regionen.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	2.3 Vertskaps-attraktivitet	AFK må utvikle kompetanse vedrørende internasjonale industrietableringer og samarbeid med <u>industrien</u> .	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	2.4 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	AFK skal opprettholde og utvide tilbudene i videregående opplæring tilpasset industriens behov og sikre at fagskolen kan gi tilbud slik industrien etterspør.	Dette mener fylkeskommune-direktøren er ivaretatt i strategien.
	2.5 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Foreslår å etablere et europaprogram for Agder. Partnerskap og organisasjoner skal dele kompetanse og innsikt.	Tas til orientering
3 Agder Energi Nett	3.1 Areal- og naturforvaltning	2-6 tomter: Industriotomter bør satses på nær Agders sentrale tilknytningspunkt til transmisjonsnett / sentralnett. AEN peker på disse områdene: Arendal transformatorstasjon (Froland kommune), Kristiansand transformatorstasjon (Vennesla), Kvinesdal transformatorstasjon, Lista transformatorstasjon (Farsund) og Ertsmyra trafo (Sirdal).	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Områdene vil være tema for gjennomføringen av strategien.
	3.2 Kraft og kraftnett	Forsterkelser og utvidelser av transformorkapasitet mellom sentralnett og regionalt distribusjonsnett.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	3.3 Kraft og kraftnett	Manglende og for sen nettutvikling på Agder kan stoppe opp samfunnsutvikling i enkelte områder. Dagens regulering bør derfor endres slik at vi kan være	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.

		mer proaktive i vår nettutbygging.	
	3.4 Kraft og kraftnett	Må arbeide for ilandføring av vindkraft til Agder og ytterligere styrking til områder med behov for økt nettkapasitet. Ilandføring og styrking av eksisterende områder må sees i sammenheng.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	3.5 Kraft og kraftnett	Ta ut spørsmål om frekvensmarkeder (se Adapts kommentar på side 8). Kritisk til systemtekniske spørsmål og anbefaler at denne delen av arbeidet ikke er med videre i strategien.	Tas til orientering. Rapporten det vises til er utarbeidet på oppdrag av Agder fylkeskommune. Rapporten diskuterer hvordan Agders kraftressurser burde bli forvaltet ut fra behovet om økt industriell bruk. Tre råd ble gitt: disse er i sin helhet gjengitt i strategien. Fylkeskommunedirektøren ser ingen grunn til å gjøre endringer på disse ettersom uttrykket 'systemtjenester' er en del av en lengre og bredere argumentasjon.
4 Agder batteri	4.1 Om strategien	Understøtter spisset fokus på kraftforedlende industri. Bør ha tydeligere fokus på eksisterende kraftforedlende industri.	Tas til orientering. Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Se pkt 2.1.
	4.2 Vertskapsattraktivitet	En løsningsorientert og konkret 'bottom up' tilnærming til nye etableringer bør være regionens ansvar.	Tas til orientering. Vil være tema for gjennomføringen av strategien.
	4.3 Kraft og kraftnett	Agder batteri peker på disse områdene: Ertsmyra (Tonstad), Lista renewable Energy park/Lundevågen (Farsund), Lervik	Tas til orientering. Områder vil være tema for gjennomføringen av strategien. Se pkt. 3.1.

		(Kvinesdal), Støleheia/Dueheia (Kristiansand/Vennesla), Eyde Material Park / Morrow (Arendal) og Bøylestad (Froland).	
	4.4 Areal- og naturforvaltning	En klar geografisk prioritering av nye tomter for naturtypekartlegging og konsekvensutredninger ifm. industrietableringer er viktig.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Se også punkt 1.4.
5 Agder Energi	5.1 Kraft og kraftnett	Kritisk til nye krav til magasinfylling uten grundige faglige vurderinger. Vi er svært kritiske til innspillet fra Adapt som det er referert til i høringsutkastet.	Tas til orientering. Rapporten det vises til vektlegger at spørsmål om økt magasinfylling må bygge på grundige faglige vurderinger.
	5.2 Kraft og kraftnett	Frekvensregulering er viktig for kraftsystemet, men vil ikke kunne bidra med større inntekter for Norge.	Tas til orientering. Se pkt 3.5
	5.3 Kraft og kraftnett	Det vil være viktig for industrien å kunne dokumentere at det deres kraftforbruk er fornybart i henhold til internasjonale anerkjente standarder	Tas til orientering.
	5.4 Kraft og kraftnett	Tilgang på kraft gjennom tilknytning til andre markeder vil sikre krafttilgangen ved tørrår i fremtiden. Norge har et nesten 100 prosent værvhengig kraftsystem og mer enn noe annet land avhengig av andre land for å sikre stabil og forutsigbar krafttilgang.	Tas til orientering.
	5.5 Kraft og kraftnett	Det må legges til rette for mer effektive prosesser for konsesjonsbehandlinger og utbygging av fornybar kraftproduksjon.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi

	5.6 Kraft og kraftnett	Et styrket samarbeid i regionen er sentralt for å sikre rask tilgang til ny kraftproduksjon for elektrifisering av ny industri.	Dette er omtalt i strategien. Vil være viktig ved gjennomføring.
6 Birkenes kommune	6.1 Om strategien	Sterkere fokus på eksisterende industri.	Dette har blitt ivaretatt, ref. også Eyde-klyngens innspill i pkt 2.1.
	6.2 Kraft og kraftnett	Må ikke ende opp med at ny industri skaper kraftunderskudd.	Innspillet tas til orientering.
7 Grimstad kommune	7.1 Om strategien	Ønsker bredere tilnærming: <ul style="list-style-type: none"> - Batteri med hele verdikjeden - Trebearbeidende industri/biosin - Blå vekst - UiA 	Se pkt. 1.1.
	7.2 Areal- og naturforvaltning	Arealregnskap bør utarbeides og vurderes regionalt.	Dette er beskrevet i strategien.
	7.3 Areal- og naturforvaltning	Strategien bør klargjøre hvilke føringer artikkel 8 i EUs taksonomiregelverk vil gi for nye store industrielle etableringer på Agder.	Se pkt. 1.4.
	7.4 Kraft og kraftnett	Det er viktig at det etableres et stort nok antall industri-parker, og at disse sikres nødvendig kraftforsyning.	Et hovedelement i strategien på kort sikt er at det må pekes ut et begrenset antall lokasjoner som krever store arealinngrep og stor strømkapasitet. På lengre sikt må det arbeides for å sikre økt strømkapasitet i hele regionen. Se også pk.t 3.1, 3.4, 4.3
	7.5 Vertskaps-attraktivitet	For å styrke regionens vertskapsattraktivitet så bør fylkeskommunen utvikle kompetanse vedrørende internasjonale	Dette innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi – ref pkt. 1.8, 2.3, 4.2

		industrietableringer, og samarbeide nært med kommunene om dette.	
	7.6 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Det bør tydeliggjøres i strategien hvordan fylkeskommunen vil jobbe med rekruttering av nasjonal og internasjonal kompetanse.	Se pkt 1.7
	7.6 Infrastruktur	Et godt utbygd kollektivtilbud er viktig infrastruktur for industrietableringer og bør inkluderes i strategien.	Se pkt 1.2
8 Lister	8.1 Om strategien	Legger vekt på eksisterende kraftforledende industri.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi, se pkt. 2.1, 4.1
	8.2 Areal- og naturforvaltning	I Listerregionen vil vi framheve særlig følgende områder: <ul style="list-style-type: none"> • Ertsmyra næringsområde i Sirdal (ferdigregulert), Sirdal kommune. • Områderegulering for Lervika industriområde (under regulering), Kvinesdal kommune. • Områdereguleringsplan Lista renewable energy park (under regulering), Farsund kommune. • Lundevågen næringsområde (deler regulert, deler avsatt i kommunedelplan), Farsund kommune. • Hausvik industriområde (delvis regulert, delvis under regulering), Lyngdal kommune. 	Områder vil være tema for gjennomføringen av strategien. Se pkt. 3.1.
	8.3 Kraft og kraftnett	•Det bør arbeides for å etablere finansieringsordninger for utbygging av kraftnettet. Det bør være en distriktsprofil som utjevner forskjeller i hvor	Tas til orientering. Vil være tema for gjennomføringen av strategien.

		langavstand man har til regionalnettet.	
	8.4 Kraft og kraftnett	I forhold til utbygging av Sørlig Nordsjø II så er det viktig at man utnytter de områder som man allerede har og som ligger i kortest mulig avstand til dette.	Tas til orientering. Se også pkt. 3.4
	8.5 Areal- og naturforvaltning	Listersamarbeidet har prioritert at vi skal utarbeide en felles plan for næringsareal er knyttet til veg, sjø, jernbane, el-forsyning og bredbånd.	Tas til orientering.
	8.5 Vertskaps-attraktivitet	Fylket må ivareta oppgaven som samordnede og koordinerende organ for denne oppgaven innenfor eksisterende tjenester, men innsatsen bør forsterkes. Det er viktig at Agder fylkeskommune har ressurser til å bistå kommunene.	Dette skal ivaretas gjennom Invest in Agder-funksjonen, og er skrevet inn i strategien. Se også pkt 1.8.
	8.6 Sirkulærøkonomi	Vi spiller inn følgende endring under strategitilråding: Setning to under kulepunkt en bør ut « ... et godt utgangspunkt vil være... kartlegging av sidestrømmer i prosessindustrien». Dette vil være begrensende og bør ikke ligge i en overordnet strategi.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi
	8.7 Vertskaps-attraktivitet.	Virkemiddelapparatet må i større grad synliggjøre overfor industrien hvilke muligheter som eksisterer. -Det er viktig å se på støttemuligheter rundt anleggsbidrag i forhold til utbygging av kraftforsyningen.	Dette tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.

	8.8 Areal- og naturforvaltning	Strategien bør brytes ned i konkrete utredninger for mindre områder, f.eks Lunde vågen. Disse vil sikre kunnskapsoverføringer til tilsvarende utredninger for andre strategiske næringsområder. Det offentlige bør være en pådriver for mindre kunnskapsutredninger i regionen	Tas til orientering, og er et godt innspill til det videre arbeidet med gjennomføring av strategien.
	8.9 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Sikre at vi har kompetanse knyttet til det grønne skiftet og bidra til kompetanseheving i fylket.	Se pkt. 2.5, 1.8.
	8.10 Finansiering og kapitalmarkeder	Vi har følgende kommentar til strategi tilråding punkt 3: Det er organer som har denne kompetansen i dag, men den bør synliggjøres bedre.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi
9 Kristiansand kommune	9.1 Om strategien	Det fremgår ikke av høringsforslaget hvorfor strategien avgrenses til kun å omfatte kraftforedlende industri. Skal vi klare den nødvendige omstillingen av norsk økonomi, vil det være viktig å inkludere hele industrien i det grønne skiftet.	Se pkt. 1.1.
	9.2 Om strategien	Følgende begrep bør defineres: Kraftforedlende industri Industripark Industriareal	Fylkeskommune-direktøren tar til orintering at noe av begrepsbruken kan være vanskelig å forstå. I Hurdalsplattformen brukes begrepene kraftforedlende industri (side 14 og side 28) og industripark (side 14). Industriareal defineres som: Areal eller område utlagt, anvendt til industrivirksomhet

	9.3 Om strategien	Bærekraft kunne i større grad blitt lagt inn som grunnleggende premis for strategien, på samme måte som i Regionplan Agder. Som ett av tre sentrale satsingsområder er det uklart om de tre satsingsområdene forstås som like viktige, eller om noe skal vektes sterkere i tilfellet målkonflikt.	Strategien tar utgangspunkt i at bærekraft, "time to market" og sikkerhet (minimering av risikofaktorer) er avgjørende faktorer for å lykkes med industrietableringer, og er ikke vektet i strategien. Ved eventuelle målkonflikter må en vurdering av hvilke faktorer som skal tillegges størst vekt gjøres ved den enkelte lokasjon.
	9.4 Kraft og kraftnett	Dersom forslaget om å opprette et regionalt samarbeid mellom aktuelle aktører for raskt kunne identifisere og prioritere nytt stort kraftforbruk i Agder skal oppfattes slik at kraftforedlende industri uten videre skal prioriteres foran andre prioriterte behov, så kan ikke kommunedirektøren anbefale dette. Utdfordringen vil være å arbeide for at landsdelen sikres en moderne og robust kraftforsyning som best mulig medvirker til å realisere landsdelens meget ambisiøse klima- og miljømålsettinger.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	9.5 Areal- og naturforvaltning	Før enkelt kommuner velger å åpne nye større næringsområder, med de klima- og miljømessige konsekvenser dette innebærer, vil det være å sikre en samfunnsmessig optimal utnytting av	Tas til orientering, og er et godt innspill til det videre arbeidet med gjennomføring av strategien. Det kan nevnes at med bakgrunn i utarbeidelsen av

		<p>allerede regulerte og opparbeidede næringsområder uavhengig av i hvilke kommuner disse områdene er lokalisert. Skal man få til en slik optimal allokering, må det utvikles nye samarbeidsformer eller ordninger som gir incitament som sikrer at de kommuner som blir særlig berørt likevel ser nytten av å bidra til en mer optimal regional allokering av arealressursene.</p>	<p>strategien er det igangsatt et avgrenset pilotprosjekt i Østre Agder knyttet til nye samarbeidsformer på tvers av kommunegrenser knyttet til industrietableringer. Fylkeskommunen vil tilby alle kommuner opplæring i bruk av arealregnskap med oppstart ila. Høst 2022.</p>
	9.6 Areal- og naturforvaltning	<p>Kommunedirektøren stiller seg positiv til å gjennomføre en planprosess, liknende eksisterende planer som eksempelvis Regionalplan for senterstruktur og handel i Agder, for lokalisering av industri som er svært kraftkrevende.</p>	<p>Tas til orientering, og er et godt innspill til det videre arbeidet med gjennomføring av strategien.</p> <p>Fylkeskommunedirektøren ønsker å presisere at strategien er – nettopp – en strategi, og ikke en plan i henhold til plan- og bygningsloven.</p>
	9.7 Areal- og naturforvaltning	<p>Skal man utvikle en såkalt «standardløype» med formål å redusere normal tidsbruk for en slik prosess, må dette i det minste skje i klar forståelse og nært samarbeid med blant annet fylkeskommune og Statsforvalter som regional og statlig planmyndighet.</p>	<p>Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi</p>
	9.8 Vertskapsattraktivitet	<p>I den grad en mener det er nødvendig å styrke den regionale rådgiverressursen på innslag av regionen bør dette skje ved å styrke Invest in Agder eller bygge videre på og</p>	<p>Det tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.</p>

		forsterke andre som allerede gjør liknende arbeid.	
	9.9 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Kommunedirektøren støtter utfordringene som omtales i kapittelet, og skulle gjerne sett at strategitilrådingene imøtekommer disse i tillegg til oppfølging av BattKOMP – dvs mer fokus på tiltrekning og mobilisering av arbeidskraft.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Se pkt. 1.7
	9.10 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Kommunedirektøren anbefaler at det arbeides med prognoser for kompetansebehov i arbeidslivet som igjen kan være med å påvirke utdanningstilbudet. Ved å utarbeide gode prognoser for arbeidslivets behov for kompetanse, kan regionen i større grad iverksette aktiviteter og tiltak som kan bidra til at unge tar gode yrkesrettede utdanningsvalg- noe som igjen kan bidra til å få flere inn i arbeid. Et slikt arbeid vil være særlig relevant opp mot programmet Flere i arbeid. På den måten vil også et behov for kompetanse ut over den kraftforedlende industrien fanges opp.	Dette tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.
10 UiA	10.1 Om strategien	Ønsker bredere tilnærming: Per natur jobber UiA langsiktig og det er viktig at strategien også omfatter utvikling av fremtidig industri som ikke nødvendigvis er kraftkrevende, eksempelvis innen bioteknologi, matproduksjon, farmasi	Se innspill fra Østre Agder pkt.1.1

		eller alternativ energiproduksjon.	
	10.2 Om strategien	Det finnes allerede et godt økosystem i regionen omkring den kraftforedlende industri og regionen må legge til rette for at nye økosystemer kan oppstå for eksempel på batteriområdet. Her er det et stort mulighetsrom for å tiltrekke nye næringsaktører til regionen og utvikle det eksisterende næringsliv.	Agder fylkeskommune kommer ikke til å legge til rette for å finansiere nye økosystemer, men er enig i at det strategisk må tenkes utvikling av verdikjeder. Dette er premisset for hele strategien.
	10.3 Om strategien	Vi må utnytte det regionale innovasjonssystem til å styrke søkelys på de SMBere som har vekstmuligheter ref. MIT REAP og ScaleUp-prosjektene—her er et stort potensial for å skape nye kompetansearbeidsplasser.	Fylkeskommunedirektøren er enig i at nye, større industrietableringer vil skape grobunn for entreprenørskap og vekst i etablerte bedrifter. Strategien er imidlertid spisset inn mot større industrietableringer, og allerede vedtatte strategier og planer som Regionplan Agder 2030 og VINN-planen ivaretar fokus på regional vekst og innovasjon.
	10.4 Kraft og kraftnett	Energieffektivisering bør omtales.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	10.5 Bærekraftig industriutvikling	Det forventes at (sterkt økende) CO2-avgifter vil være drivende for fremtidig industriutvikling og det omtales i liten grad. Vi foreslår at der legges mer vekt på «livssyklus vurderinger» eller Life-cycle assessment (LCA) som et verktøy.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.
	10.6 Kompetanse og	UiA ser gjerne en tydeligere plassering av	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.

	ressurs-tilgjengelighet	kompetanse (utdanning og forskning) under punkt 6 da det vil sikre en mer proaktiv involvering i tillegg til innholdet under punkt 8.	
	10.7 Vertskapsattraktivitet	Agders infrastruktur er styrket gjennom de siste årene med vei, jernbane, flyplass og havner, men også på forsknings- og innovasjonsinfrastruktur med Mechatronics Innovation Lab og Future Materials. Per 2022 er Inakva Lab under utvikling i Farsund og det er viktig at regionen fortsetter med å investere i denne type infrastruktur for å styrke fremtidig nærings- og industriutvikling.	Innspill tas til orientering.
11 Arendal Fossekompani	11.1 Areal- og naturforvaltning	Vi ser fire kraftknutepunkt som spesielt aktuelle for kraftforedlende industri: –Bøylestad Energipark i Froland kommune –Støleheia i Kristiansand/Vennesla kommuner –Ertsmyra i Sirdal kommune –Kvina Energy Park i Kvinesdal kommune	Områder vil være tema for gjennomføringen av strategien. Se pkt. 3.1
	11.2 Areal- og naturforvaltning	Hovedprinsippet for utbygging av industri i Agder bør være «rett etablering på rett plass». Aktører med store kraftbehov bør legges til kraftknutepunkt med eksisterende kraftinfrastruktur. Aktører med mindre behov for kraft bør legges andre steder, for eksempel nær vei og havn. På den måten sikrer Agder best mulig utnyttelse	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.

		av arealene. Vi tror dette vil bidra til å styrke Agders posisjon som en grønn industriklynge.	
12 Sinpro	12.1 Om strategien	SinPro AS stiller seg bak innstilling fra Lindesnes kommune. Forsterke budskapet at Agder sees under ett, og at det tilordnes en felles strategisk satsning og plan. Viktig at det grønne skiftet blir iverksatt i arbeidet som gjøres, og ikke som et separat prosjekt. Det er vesentlig at Strategi for kraftkrevende industri også sees sammen med de øvrige planer og strategier for Agder.	Se pkt. 9.6, 14.1, 14.2
	12.2 Vertskaps-attraktivitet	Lindesnes kommune og aktører samarbeider med fremtidige muligheter innen havvind, det er vesentlig at infrastruktur koordineres og prioriteres.	Innspill tas til orientering
13 Gjerstad kommune	13.1 Om strategien	Strategi for kraftforedlende industri på Agder bør omarbeides slik at den får en bredere tilnærming, og blir en industrialiseringsstrategi.	Se pkt. 1.1
	13.2 Areal- og naturforvaltning	Gjerstad kommune støtter strategiens anbefaling om at det utarbeides arealregnskap i alle fylkets kommuner. Arealregnskap bør også utarbeides og vurderes regionalt i tillegg til i hver enkelt kommune, da større industrietableringer og -satsinger også vil ha regional innvirkning.	Se pkt. 9.5
	13.3 Vertskaps-attraktivitet	Gjerstad kommune mener noen viktige momenter når det gjelder infrastruktur bør omtales i sammenheng	Se pkt. 1.2

		med industrialiseringsstrategi: god kvalitet og høy hastighet på fibernett, gode stamveier, regionale veier og jernbane, noe av dette er nevnt, men lite konkretisert. Et godt utbygd kollektivtilbud er svært viktig infrastruktur for industrietableringer og bør inkluderes i strategien.	
14 Lindesnes kommune	14.1 Om strategien	Høringsuttalelsen fra Kristiansand kommune støttes på et overordnet nivå.	Se pkt. 9.1-9.10
	14.2 Om strategien	Det er spesielt viktig av at det legges til rette for en bærekraftig utvikling i hele fylket og at det ikke legges føringer som begrenser utvikling av eksisterende og nye næringsområder som skal understøtte intensjonene i det grønne skiftet. Dette gjelder ikke minst infrastruktur for havvind, transport knutepunkter og havner samt samfunnsviktige bedrifter som GE i Lindesnes.	Tema til Strategien er begrenset kraftforeldende industri, som GE er en del av. Øvrige områder innenfor grønn industriutvikling vil fortsatt være viktig, men er ikke tema for denne strategien. Viser til pkt. 1.1, 2.1.
15 NORCE	15.1 Areal- og naturforvaltning	Kunnskapsgrunnlaget om arealendringer og naturmangfold i regionen må økes for å forebygge konflikter, samt ivareta naturmangfold og økosystemtjenester. Vi ønsker å presisere at her trengs det tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid.	Tas til orientering. Formidling om målkonflikter i skjæringspunktet mellom arealendringer og klima- og miljøhensyn er et prioritert arbeidsområde for Forum for klima og miljø i samhandlingsstrukturen #vårtagder.
	15.2 Areal- og naturforvaltning	Nye industriareal må velges etter en helhetlig vurdering av samlet arealbruk og kunnskap om naturmangfold i Agder for å	Tas til orientering. Se pkt. 9.5

		sikre bærekraftig utvikling. Vi ønsker å presisere at en i størst mulig grad må unngå nedbygging av natur, samt restaurere/erstatte nedbygde areal i en tanke om arealnøytralitet.	
	15.3 Areal- og naturforvaltning	Kompetanse på eksisterende regelverk på området, som statlige planretningslinjer som konstaterer at «Bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.) bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort.»	Dette tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.
	15.4 Vertskapsattraktivitet	Faglig vertskap er en viktig del av det regionale vertskapet. Sterke forskningsmiljøer vil bidra til å hente store nasjonale og EU-finansierte prosjekter. For å lykkes med dette må forskningsaktørene i regionen i felleskap samarbeide tett med industrien, og det regionale virkemiddelapparatet og kompetansefondene må støtte opp under slike initiativer. Suksess i EU vil gjøre forskningsorganisasjonene og regionen mer synlig internasjonalt og dermed bidra til en mer attraktiv region for høykompetent	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi.

		arbeidskraft. Et godt samarbeid mellom forskningsmiljøene vil også bidra til et større tilbud av attraktive jobber.	
	15.5 Sirkulærøkonomi	Med referanse til kapittel 5 ønsker vi også å trekke fram viktigheten av å tenke oppbygging av industrielle symbiose-anlegg rundt allerede etablert industri. Dette kan gjøres ved å etablere ny kraftproduksjon på samme næringsarealer.	Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Se også pkt. 2.1
	15.6 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	kunnskapsgrunnlaget trekkes BattKOMP-rapportens anbefaling om å benytte professor II-stillinger for å få utenlandske eksperter til å sikre kompetanseoverføring fra teknologifronten til akademia. Vi foreslår at slike «forskerstillinger» også koples tett opp til forskningsinstituttene slik at det bygges et sterkt kompetansemiljø på tvers av forskningsorganisasjonene i regionen. Instituttsektoren har en særskilt evne og rolle til å raskt imøtekomme industriens behov for spisskompetanse for å løse deres utfordringer.	Dette tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.
	15.7 Kompetanse og ressurs-tilgjengelighet	Det vil også være behov for å bygge opp en sterkere anvendt og industrinær forskningskompetanse for å kunne betjene industriens økte kompetansebehov.	Dette tas til orientering og med i gjennomføringen av strategien.
16. Vennesla kommune'	16.1 Areal og naturforvaltning	Å avgrense antall industriparker som skal være i en fremtidig prosess til 2-6 synes å være lite	Fylkeskommune-direktøren forstår innspillet, men med bakgrunn av de

		hensiktsmessig. Vi vet av erfaring at store aktører forventer at deres krav og behov oppfylles for å vurdere etablering. Det derfor hensiktsmessig å kunne ha ulike områder ferdig regulert.	betydelige kraft- og arealbehov det er snakk om er det et begrenset antall områder som er aktuelle. Viser til pkt nr. 3.1, 4.3, 8.2, 11.1
17. Statsforvalteren	17.1 Om Strategien	Slik forslaget foreligger er vi usikre på om strategien egentlig tilfører noe nytt, og stiller spørsmål ved verdien av dette som styringsverktøy.	Tas til orientering.
	17.2 Areal og naturforvaltning	«Nye industriareal må velges etter en helhetlig vurdering av samlet arealbruk og kunnskap om naturmangfold i Agder for å sikre bærekraftig utvikling». Videre anbefales at «regionen og kommunene må vurdere å ta en mer aktiv rolle i selv å identifisere egnede areal.» Etter vår vurdering, er ovennevnte en god og riktig tilnærming til arealforvaltning. Strategien bidrar i liten grad til å berede grunnen for et slikt planarbeid.	Tas til orientering.
	17.3 Areal og naturforvaltning	Lokalisering er nesten utelukkende baseres på tilgangen på kraft, og ikke ut fra en helhetlig vurdering. Ved en slik tilnærming, kan det overordnede perspektivet forsvinne, og tilsvarende svekke grunnlaget for «riktige» beslutninger ut fra en balansert avveining av ulike samfunnshensyn. I et slikt perspektiv utfordres også hovedintensjonen «om å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030»	Tas til orientering
	17.4	Det finnes etter Statsforvalterene kunnskap syv initiativ på Agder i dag.	Tas til orientering

	Areal og naturforvaltning	Disse syv initiativene omfatter, slik vi ser det, størsteparten av potensialet for etablering av kraftforedlende industri på Agder i overskuelig fremtid. Med mindre kommunene vil stanse de pågående initiativene, framstår det som lite trolig at den foreslåtte strategien blir basisen for etablering av kraftforedlende industri på Agder. Det fremstår for oss derfor uklart hvilken rolle den regionale strategien vil spille, både for de igangsatte initiativene, og for eventuell fremtidig etablering av kraftforedlende industri på Agder.	
	17.5 Areal og naturforvaltning	. Etter vår vurdering er det derfor nå behov for et strategiarbeid som gir regionale rammer for hvordan det regionale nivået vil håndtere de krevende målkonfliktene som ligger i etablering av kraftforedlende industri, herunder f.eks. å klargjøre kriterier for å kvalifisere som bærekraftig etablering. Strategiforslaget som foreligger gjør ingen avveininger av viktige målkonflikter, som dermed forblir uløst. Forslaget tar heller ikke inn over seg omfanget av de 7 konkrete pågående initiativene, og hvor langt disse er kommet	Tas til orientering. Se pkt. 9.5
	17.6 Areal og naturforvaltning	Strategien tilrår at «Det bør utvikles en "standard løype" for rask regulering dersom det er snakk om å beslaglegge større naturområder man ikke vet vil passe i forkant av eventuell etablering.» Det er uklart for oss hva man her sikter til. Regjeringen har presisert at også disponering av arealer til	Tas til orientering

		<p>etablering av kraftforedlende industri er underlagt plan- og bygningslovens bestemmelser, og det er ikke adgang til regulering utover de rammer plan- og bygningsloven fastsetter. Plansystemet anses som godt rigget for å ivareta denne type store og viktige oppgaver, og har mekanismer for å sikre at vurderingene er kunnskapsbaserte og at beslutningene tas på en åpen og demokratisk måte.</p>	
	<p>17.7 Areal og naturforvaltning</p>	<p>Vi savner også at transformasjon og mer effektiv utnyttelse av allerede nedbygde arealer, som f.eks. eksisterende næringsområder, behandles i strategien. I «Veikart for grønt industriløft» og «Norges batteristrategi» pekes dette på som et viktig grep for å redusere konflikten med natur og andre samfunnshensyn.</p>	<p>Innspillet er tatt med i nytt forslag til strategi. Se pkt 2.1 og 4.1</p>
<p>18. Evje og Hornes kommune</p>	<p>18.1 Om Strategien</p>	<p>kommune har etablert et nytt selskap» Syrtveit næringsområde» (SNAS). For å kunne konkurrere om industrietableringer er det viktig at aktuelle industriområder er konsekvensutredet og regulert. SNAS har med dette i tankene gjennomført et prosjekt for å se på muligheter, og veivalg fremover, som lander i disse dager. Målet er å få avklart flest mulig av beslutningskritiske faktorer før en potensiell etablerer har vist interesse. Syrtveit næringsområde ønsker å være med på å bidra til det grønne skiftet, og vil ha som mål at nye etableringer må være mest mulig bærekraftige. Det er</p>	<p>Tas til orientering. Områder vil være tema for gjennomføringen av strategien. Se pkt. 3.1</p>

		<p>ca. 340 mål som pr. i dag er regulert til næring, med mulig utvidelse med 460 mål, som pr. i dag ikke er regulert. I strategitilrådingen er et av punktene at 2-6 industriparke i Agder bør inn i en planprosess med klare rammer og mandat for gjennomføring. Vi håper at Syrtveit Næringsområde vil være aktuelt å ta med i betraktning når Agder skal se på områder av interesse for etableringer i fylket.</p>	
--	--	---	--